

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΙ ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ

ΣΩΣΤΗ ΘΕΣΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΟΥ

- Να υπάρχει καλή και παρατεταμένη μελιτοφορία
- Επίπεδο έδαφος, νότια έκθεση, μεγάλη ηλιοφάνεια, σκίαση το καλοκαίρι
- Πρόσβαση με αυτοκίνητο
- Καθαρό νερό ή ποτίστρα
- Μακριά από κατοικημένες περιοχές
- Σωστή διάταξη κυψελών
- Είσοδος καθαρή από χόρτα
- Περίφραξη (αν γίνεται)

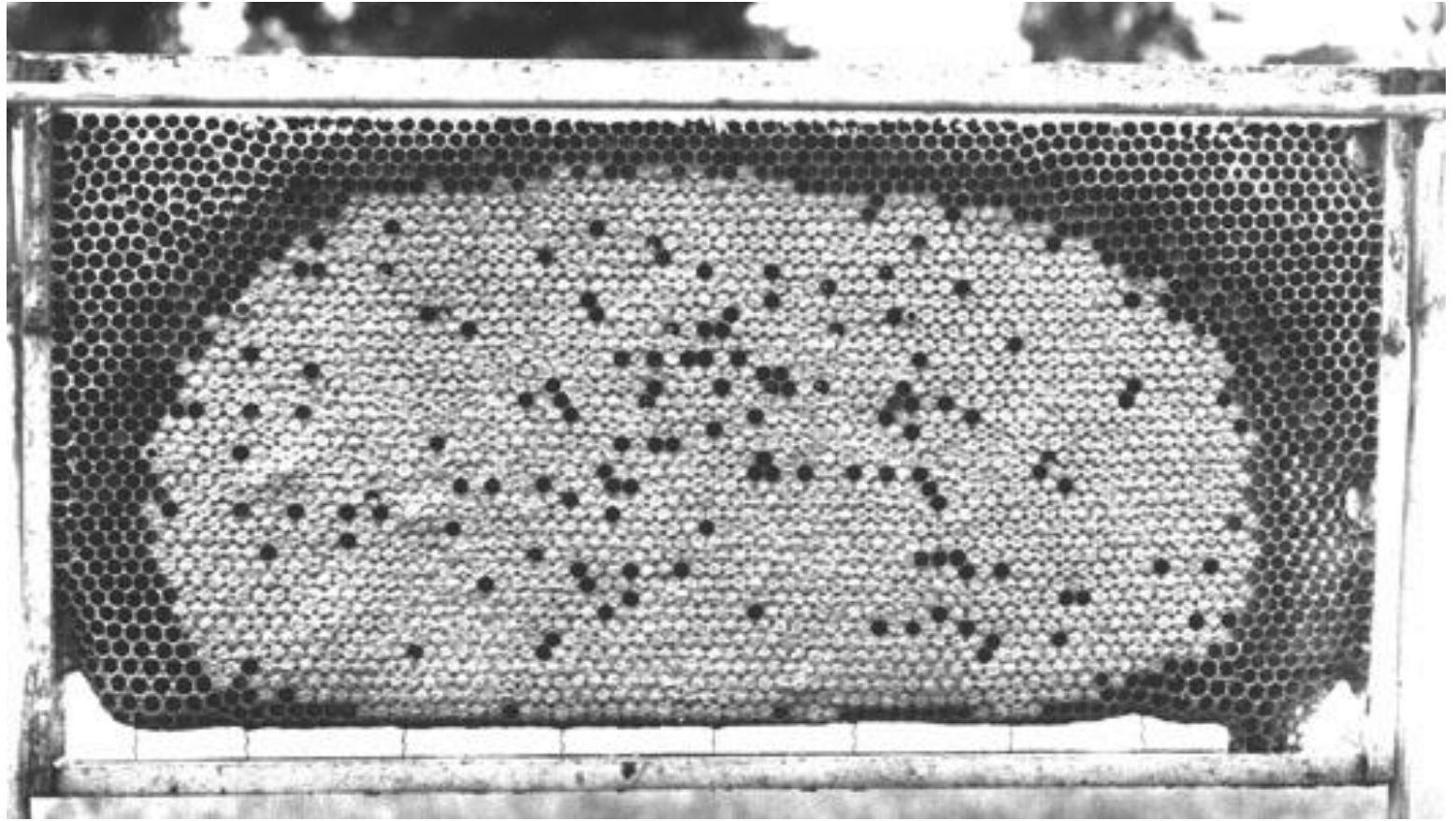

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ

- Ήλιος-ζέστη, όχι αν φυσάει-βρέχει
- Καπνίζουμε πρώτα, όχι απότομες κινήσεις
- Ανοιχτόχρωμα ρούχα, όχι αρώματα
- Τι ελέγχω:
 - Αν υπάρχει βασίλισσα, κατάσταση αυτής
 - Πληθυσμό, γόνο
 - Ποσότητα τροφής
 - Ασθένειες
 - Παρουσία βασιλικών κελιών σμηνουργίας

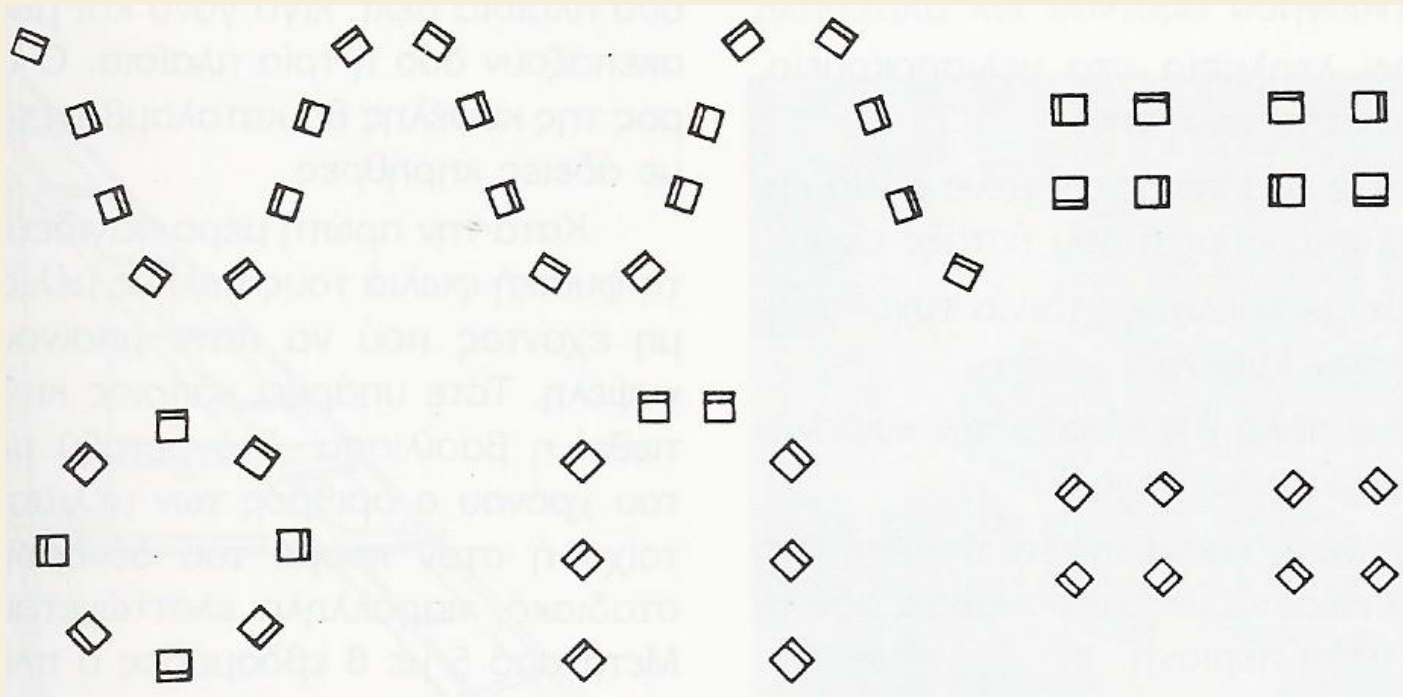

ΠΑΡΑΠΛΑΝΗΣΗ

- Ο αποπροσανατολισμός των μελισσών, οι οποίες μπαίνουν σε ξένη κυψέλη
- Όταν έχουμε κακή διάταξη κυψελών (σε μια σειρά, ομοιόμορφα χρώματα, κοντά, ίδιος προσανατολισμός εισόδων)
- Συνέπειες: μετάδοση ασθενειών, αυξημένη εργασία λόγω ανομοιομορφίας, μειωμένη παραγωγή, αύξηση της λεηλασίας

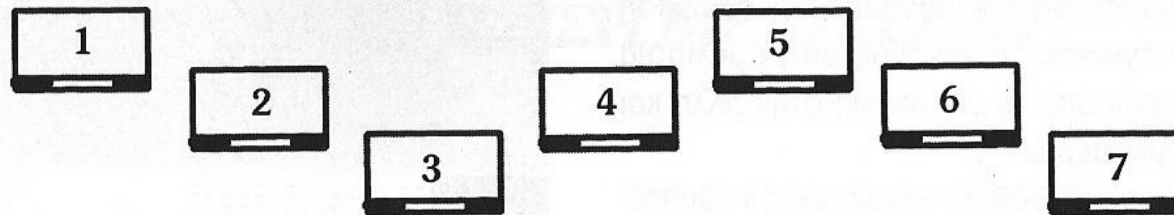
Αντιμετώπιση: ακανόνιστη τοποθέτηση κυψελών, βάψιμο εισόδων ή κολλητικές ταινίες

α

β

ΛΕΗΛΑΣΙΑ

- Είσοδος μελισσών σε ξένη κυψέλη με σκοπό να πάρουν μέλι
- Σε περίοδο έλλειψης μελιτοφορίας
- Ληηλατούνται τα αδύνατα μελίσσια
- Συνήθως γενικεύεται και σε άλλα μελίσσια
- Επίπτωση: μετάδοση ασθενειών
- Πρόληψη: ισοδύναμα μελίσσια, γρήγορες επιθεωρήσεις, τροφοδότηση αργά το απόγευμα, μείωση εισόδου κυψέλης
- Καταστολή: δύσκολη (απομάκρυνση εκτεθειμένων μελιών, κλείσιμο οπών-ρωγμών, μείωση εισόδου, κάπνισμα-κατάβρεγμα κυψέλης), αν συνεχιστεί → μεταφορά

ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ

- Όταν μελίτσια αδύνατα, ορφανά ή σε κάποιες μελιτοφορίες για μεγαλύτερη παραγωγή
- Διαδικασία:
 - Λίγο πριν βραδιάσει, φέρνω μελίτσια κοντά
 - Αφαιρούμε ή θανατώνουμε τη μια βασίλισσα
 - Βγάζω καπάκι δυνατής, βάζω εφημερίδα, κάνω τρύπες
 - Βάζω από πάνω το αδύνατο, προσέχω να μην υπάρχει άλλη έξοδος
 - Ελέγχω μετά από 3 μέρες

A

B

Γ

ΚΑΡΔΙΟΚΑΚΗΤΙΔ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΥΗΛΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ
—
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

ΤΡΥΓΟΣ

- Επιλογή κηρήθρων προς τρύγο, $\frac{3}{4}$ τουλάχιστον σφραγισμένες, όχι γόνο ή πολλή γύρη
- Αφήνω πάντα τροφή για τις μέλισσες, ειδικά αν ακολουθεί περίοδος ξηρασίας
- Απολέπιση κηρήθρων, μελιτοεξαγωγέας, φίλτρο, βαρέλι (ηρεμία για να βγουν στην επιφάνεια ξένες ύλες και φυσαλίδες αέρα)

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

- Εξοπλισμός: πάγιος και αναλώσιμος
- Αποστείρωση μελισσοκομικού υλικού
- Συρμάτωση πλαισίων
- Αντικατάσταση παλιών κηρηθρών-λιώσιμο κεριού
- Βάψιμο κυψελών
- Δημιουργία νέων πλαισίων

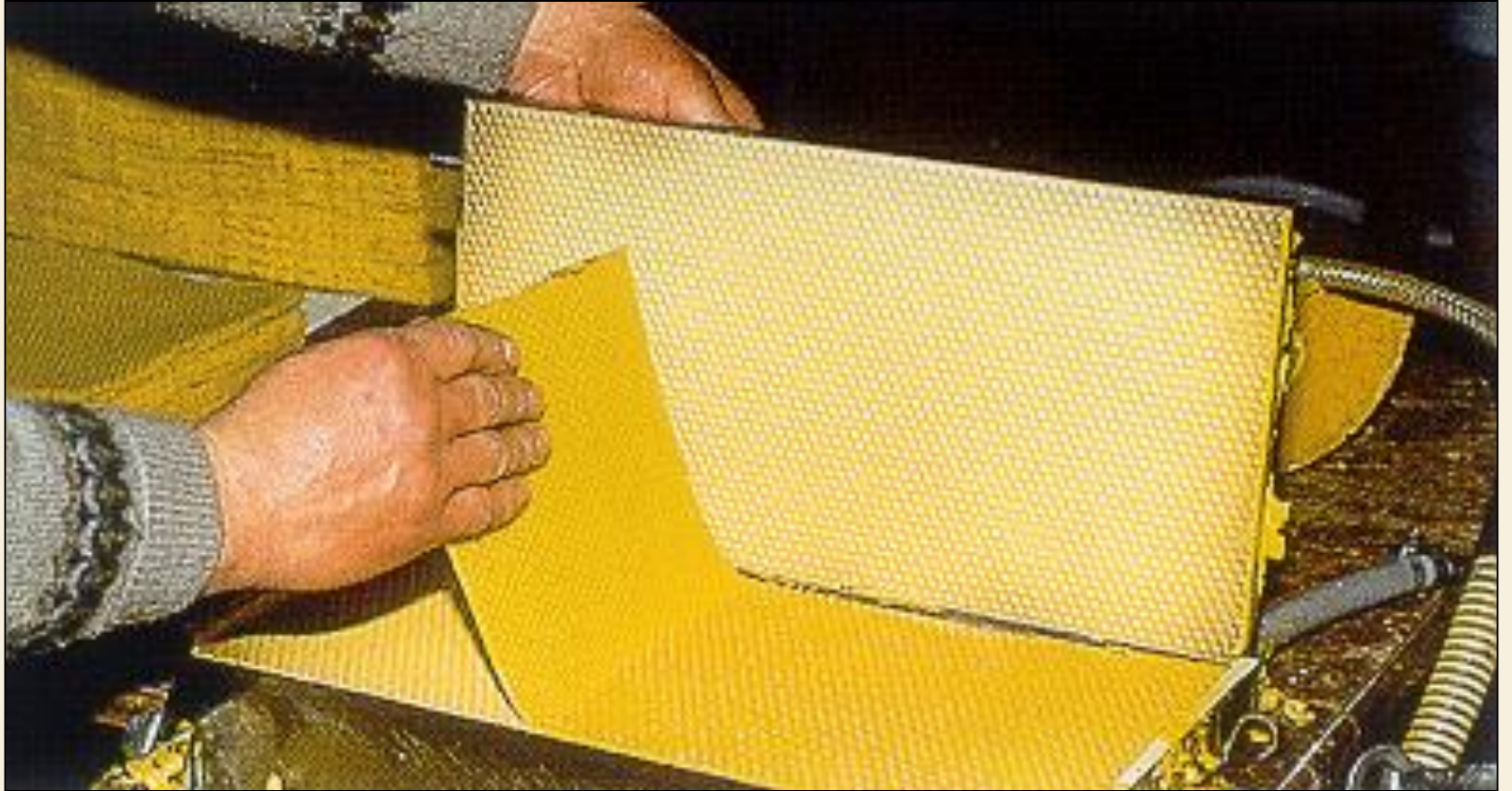

ΒΑΨΙΜΟ ΚΥΨΕΛΩΝ

1. Ξεσκόνισμα, βάψιμο μέσα-έξω με λάδι: λινέλαιο (2 μέρη+1 νέφτι+0,2 στεγανωτικό), 2^ο χέρι 1-2 μέρες μετά
2. Στοκάρισμα
3. Βάψιμο εξωτερικά με βελατούρα (2 χέρια)
4. Βίδωμα συνδετήρων
5. Βάψιμο εξωτερικά με λαδομπογιά
6. Λαμαρίνα καπακιού θέλει συχνό βάψιμο
7. Χρώματα ανοιχτά (λευκό)

BINTEA!

- Συρμάτωμα πλαισίων
- Λιώσιμο κηρηθρών και παραγωγή φύλλων κηρήθρας
- Βράσιμο κυψελών σε λινέλαιο
- Βάψιμο κυψελών
- Καθαρισμός και απολύμανση κυψελών με φλόγιστρο

ΣΥΛΛΗΨΗ ΑΦΕΣΜΩΝ

- Συνήθως την άνοιξη
- Αν κλαδί μικρό
 - κόβεται και τινάζεται σε άδεια κυψέλη (1 πλαίσιο με ανοιχτό γόνο, ένα με μέλι, ένα κτισμένο και 2 φύλλα κηρήθρας)
- Αν δε μπορώ να τινάξω – μεταφέρω:
 - Πλαίσιο με ανοιχτό γόνο για να πάρω παραμάνες και βασίλισσα
 - Αρωματίζω

ΣΥΛΛΗΨΗ ΑΦΕΣΜΩΝ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ

Γιατί μεταφέρω μελίτσια;

- Σε κάποια μελιτοφορία
- Για ξεχειμώνιασμα
- Κατά τη βασιλοτροφία

ΣΕ ΜΙΚΡΕΣ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

- Αν μεταφέρω μελίτσια σε απόσταση μικρότερη των 3 Km, αυτά επιστρέφουν στην αρχική θέση!
 - Για μερικά μέτρα: μισό μέτρο την ημέρα
 - Για περισσότερο: μεταφορά >6Km για 1 εβδομάδα, μετά επιστροφή
-

ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

- Κυψέλες με συνδετήρες, σε καλή κατάσταση χωρίς ρωγμές
 - Να έχουν ελάχιστο μέλι
 - Φόρτωμα το βράδυ, αν νωρίτερα αφήνω μερικά μελίτσια στην παλιά θέση
 - Περιφερειακά τα δυνατά μελίτσια, στη μέση τα αδύνατα
 - Καλό δέσιμο με σχοινιά ή ιμάντες
 - Τα πλαίσια να είναι παράλληλα προς την κίνηση του αυτοκινήτου
 - Αερισμός είναι σημαντικός
 - Κενό κάτω από το πάτωμα
 - Ανοιχτές θήρες καπακιών
 - Μέλισσες να ψεκάζονται με νερό, δάπεδο φορτηγού επίσης
 - Σε τελικό προορισμό: μέλισσες ψεκάζονται με νερό από τις σήτες, ανοίγονται μετά 15'
-

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΜΕΛΙ

- **Πότε;** Χειμώνα ή νωρίς την άνοιξη
- **Πως;** Κηρήθρες με απολεπισμένο μέλι, αραιωμένο με νερό (1:3) σε τροφοδότες, κρυσταλλωμένο μέλι
- **Πλεονεκτήματα:** φυσική τροφή μελισσών
- **Μειονεκτήματα:** αντιοικονομικό, τάση για λεηλασία, κίνδυνος μετάδοσης ασθενειών
- **Προφυλάξεις:** όχι με υψηλή θερμοκρασία και τροφοδότηση απόγευμα για λεηλασία, θέρμανση στους 70 °C για 5' για περιορισμό ασθενειών
- **Όσο γίνεται να τροφοδοτούμε δικό μας μέλι, απαλλαγμένο από ασθένειες**

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΣΙΡΟΠΙ

Πότε;

- Όταν υπάρχει κίνδυνος λιμοκτονίας
- Για αύξηση της επιτυχίας κάποιας επέμβασης (συνένωση, βασιλοτροφία, εισαγωγή βασίλισσας κλπ)
- Για διέγερση μελισσιού

Πλεονεκτήματα:

- Όχι ασθένειες
- Εύκολη, γρήγορη, αποτελεσματική λύση

Μειονεκτήματα:

- Εκδήλωση λεηλασίας

Προφυλάξεις

- Τροφοδότηση το σούρουπο
- Προσοχή σε τροφοδότες που στάζουν
- Όχι μεγάλες ποσότητες σε μικρά μελίσσια
- Χλιαρό σιρόπι, όχι ζεστό
- Όχι σιρόπι αργά το φθινόπωρο
- Όχι καφέ ζάχαρη ή μελάσα

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΖΑΧΑΡΟΖΥΜΑΡΟ

- **Πότε;** Φθινόπωρο (αποθέματα), Χειμώνα (ανάπτυξη), Άνοιξη-Καλοκαίρι (σε κενά ανθοφορίας)
- **Πως;** Πάνω σε κηρήθρες
- **Προετοιμασία:** ζάχαρη:μέλι (2,5:1), ζύμωση και προσθήκη ζάχαρης όσο σηκώνει
- **Πλεονεκτήματα:** όχι λεηλασία, δε χαλάει, δεν αποθηκεύεται, χρήσιμο για διατήρηση γόνου και πληθυσμού, αύξηση πιθανότητας επιτυχίας χειρισμών, θρεπτικό
- **Μειονεκτήματα:** κίνδυνος μετάδοσης ασθενειών, κόστος
- **Προφυλάξεις:** όχι νωρίς την Άνοιξη πριν περάσουν τα κρύα γιατί προκαλεί διέγερση για γόνο, όχι άχνη εμπορίου (περιέχει άμυλο), όχι γλυκόζη (περιέχει δεξτρίνες), όχι προσθήκη νερού (κρυσταλλώνει)

BANILIERA

Παρασκευή ζυμωτής τροφής

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΓΥΡΗ

- **Πότε;** Σε περίοδο εκτροφής γόνου που δεν υπάρχει γύρη εντός της κυψέλης ή στα φυτά
- **Πως;**
 - γύρη σε κηρήθρες,
 - ξηρή γύρη σε εξωτερικούς τροφοδότες, αλεσμένη, με ή χωρίς σογιάλευρο
 - στο σιρόπι (10-20 g σε 1 Kg σιρόπι)
- **Μειονεκτήματα:** πολύ αντιοικονομικό, κίνδυνος μετάδοσης ασκοσφαίρωσης από γύρη εμπορίου
- **Προφυλάξεις:** γύρη χωρίς ασθένειες

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΓΥΡΕΟΠΙΤΑ

- Παρασκευή υποκατάστατου γύρης: 6 Kg γύρης + 1,3 L χλιαρό νερό (40 °C), ανακάτεμα για 15-30', προσθήκη 6 Kg ζάχαρης
- Δεν ξεραίνεται ούτε μουχλιάζει
- 300-500 g σε κάθε μελίσι, πάνω από τον γόνο
- Προσοχή να είναι φρέσκια η γύρη και να μην έχει ασθένειες

ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΟ ΓΥΡΗΣ

- **Συστατικά:** σογιάλευρο, γύρη, ζάχαρη, νερό και αποβουτυρωμένο γάλα, μαγιά μπύρας, κυτταρίνη, μέλι κ.ά.
- **Άριστη ποσότητα πρωτεΐνης:** 23% (< περιορισμένη εκτροφή, >τοξικότητα)
- **Γύρη:** 8-10%, ερέθισμα εκτροφής γόνου
- **Ζάχαρη:** διεγείρει για γρήγορη κατανάλωση
- **Σογιάλευρο**
 - Συμπληρώνει την περιεκτικότητα σε πρωτεΐνη
 - Ποσότητα σογιάλευρου: $(23XB)/T$, όπου Β το βάρος του τελικού προϊόντος, Τ η % πρωτεΐνη του σογιάλευρου

ΣΥΝΤΑΓΗ

- Πρώτα το σογιάλευρο (X)
- $X=(23XB)/T$, όπου:
 - B = συνολική ποσότητα υποκατάστατου
 - T = % περιεκτικότητα σογιάλευρου σε πρωτεΐνη
- Έστω ότι θέλουμε 20 Kg και το σογιάλευρο είναι 40% σε πρωτεΐνη
 - $X=(23X20 \text{ Kg})/40 = 11,5 \text{ Kg}$
 - Γύρη (8-10%)= 1,6-2,0 Kg
 - Ζάχαρη = 6,5-6,9 kg
- Χλιαρό νερό
- Αρχικά διαλύουμε τη γύρη
- Προσθέτουμε τη ζάχαρη με συνεχές ανακάτεμα
- Τέλος το σογιάλευρο, απομακρύνουμε από τη φωτιά όταν διαλυθεί
- Αφού κρυώσει, σε σακουλάκια 150-250 γρ.

- **Πλεονεκτήματα:** εξασφάλιση πρωτεΐνης, διέγερση εκτροφής γόνου, χαμηλότερο κόστος
- **Μειονεκτήματα:** λιγότερο αποτελεσματική από τη γύρη, συχνή χρήση κίνδυνος εμφάνισης νοζεμίας και ασκοσφαίρωσης
- **Προφυλάξεις:** όχι για περισσότερο από 2 εβδομάδες, όχι σε περίοδο που σταματά φυσιολογικά η ωοτοκία και δεν υπάρχουν μελιτοφορίες

ΤΡΟΦΕΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

- Ζυμάρι τύπου καραμέλα
 - Νερό:ζάχαρη 1:10, 10mL λεμόνι, 5 λεπτά βρασμός
 - Προσοχή στην ποσότητα λεμονιού και τη θερμοκρασία, άμεση ψύξη μετά
 - Χρώμα τελικού προϊόντος έχει σχέση με την HMF
- Ζυμάρι τύπου βανίλια
 - Ειδική μηχανή, χαμηλές θερμοκρασίες, άμεση ψύξη, χαμηλή περιεκτικότητα σε HMF
- Γενικά, μπορούν να παραχθούν τροφές με χαμηλή περιεκτικότητα σε HMF

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗΝ ΗΜΦ!

- Πάνω από 150 mg/Kg είναι τοξική στις μέλισσες: θάνατος > 50%, σε 30 mg/Kg όχι τοξική.
- Όσο πιο σκούρα η τροφή, τόσο περισσότερη ΗΜΦ περιέχει
- Στη Γερμανία προτείνουν όριο το 20 mg/Kg για τις τροφές.
- Κίνδυνος και από παλιά ή θερμασμένα μέλια!

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΆ...

- Τροφοδοτήσεις όταν το μελίσι έχει ανάγκη
- Να μην ξεχνάμε τη γύρη και το νερό
- Αμφιλεγόμενες οι τροφές του εμπορίου ως προς
 - Τις συνθήκες παραγωγής
 - Τα συστατικά τους

Σε πειράματα που έγιναν στο εργαστήριο, μέλισσες ταΐστηκαν με...

1. μέλι,
2. σιρόπι ζάχαρης,
3. βανίλια,
4. ιμβερτοποιημένο σιρόπι με οξέα,
5. ιμβερτοποιημένο σιρόπι με ένζυμα.

Τα αποτελέσματα για την διάρκεια ζωής των μελισσών έδειξαν:

1. 27 μέρες έζησαν όλες μέλισσες ταΐστηκαν με μέλι
2. 22 μέρες έζησαν όλες μέλισσες ταΐστηκαν με σιρόπι
3. 20 μέρες με βανίλια
4. 12 μέρες με σιρόπι ιμβερτοποιημένο με οξέα
5. 24 μέρες με σιρόπι ιμβερτοποιημένο με ένζυμα

ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΜΕ ΤΟ ΝΕΡΟ!

ΣΗΜΑΣΙΑ ΝΕΡΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΛΙΣΣΕΣ

- Επηρεάζει άμεσα ωοτοκία και εκτροφή γόνου
- Χρησιμοποιείται για:
 - Επιβίωση, καθώς όλοι οι οργανισμοί χρειάζονται νερό
 - Ρύθμιση θερμοκρασίας κυψέλης
 - Διατηρεί Σ.Υ. στα κελιά του γόνου
 - Διαλύουν ζάχαρη, κρυσταλλωμένο μέλι και άλλες στερεές τροφές
 - Αραιώνουν τροφές για γόνο

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΡΟΥ

- Εξειδικευμένη ομάδα μελισσών
- 70% συλλογής σε οικιακές μέλισσες (αποθήκες νερού)
- Πετούν σε χαμηλότερες T για συλλογή (<10 °C)
- Συλλέγεται νερό T = 18-32 °C, όχι > 36 °C
 - Τροφοδότες να λιάζονται άνοιξη, σκίαση καλοκαίρι
- Ανάγκες: 0,5 L / ημέρα, 2 L σε ζέστη (ως και 5L)
- 56 ταξίδια ανά ημέρα, έως και 100
- 3-10 λεπτά ανά ταξίδι, νερό για 20 προνύμφες

**ΣΧΕΔΙΟ ΕΤΗΣΙΩΝ
ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΩΝ
ΧΕΙΡΙΣΜΩΝ**

Α. Αργά το χειμώνα-νωρίς την άνοιξη

Β. Άνοιξη

Γ. Καλοκαίρι

Δ. Φθινόπωρο

Ε. Χειμώνας

Α. ΑΡΓΑ ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ-ΝΩΡΙΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

1. Επιθεώρηση των μελισσιών με ηλιοφάνεια και ζεστό καιρό. Ελέγχουμε τα αποθέματα τροφής, την κατάσταση του γόνου και το αν υπάρχει βασίλισσα. Κάνουμε αναδιάταξη των πλαισίων, τοποθετώντας αυτά με το μέλι δίπλα στο γόνο. Διατηρούμε τον πυθμένα των κυψελών καθαρό.
 2. Τροφοδότηση με μέλι, κατά προτίμηση σε κηρήθρες.
 3. Μελίσσια αδύνατα ή ορφανά συνενώνονται με κανονικά μελίσσια.
 4. Αν κάποιο μελίσσι κινδυνεύει από λιμοκτονία, το ψεκάζουμε με λίγο χλιαρό σιρόπι για να ζωντανέψει και το εφοδιάζουμε με κηρήθρες με μέλι που έχουμε αποσφραγίσει.
 5. Αν ο καιρός είναι κρύος, προτιμάμε την τροφοδότηση με ζαχαροζύμαρο παρά με σιρόπι.
-

6. Φροντίζουμε να μην υπάρχει υγρασία μέσα στην κυψέλη.
 7. Συνεχίζουμε την προετοιμασία του μελισσοκομικού υλικού.
 8. Κάνουμε καταπολέμηση των εχθρών και ασθενειών. Τώρα είναι η κατάλληλη περίοδος για καταπολέμηση της βαρροϊκής ακαρίασης, ενώ λαμβάνονται προληπτικά μέτρα για τη νοζεμίαση.
 9. Επιλογή του συστήματος εκμετάλλευσης, κάνοντας έναν προγραμματισμό αναφορικά με το εάν θα είναι το μέλι το μόνο προϊόν που θα παραχθεί ή θα υπάρξουν και άλλα (γύρη, βασιλικός πολτός). Επίσης, πρέπει να αποφασιστεί ποιες βασίλισσες θα αντικατασταθούν και πως, όπως επίσης και το αν θα αυξηθεί ο αριθμός των μελισσιών.
 10. Οι σημαντικότερες μελιτοφορίες της εποχής αυτής είναι: αμυγδαλιά, ξυνίδα, μουσμουλιά, αγριοράδικο, βερικοκιά, ασφόδελος κ.α.
-

B. ΑΝΟΙΞΗ

1. Ελέγχουμε τα αποθέματα τροφής. Παρόλο που οι μέλισσες συλλέγουν πολλές τροφές, οι ανάγκες είναι πολύ μεγάλες λόγω της συνεχούς εκτροφής γόνου και ενδέχεται η κατανάλωση να είναι μεγαλύτερη από την ποσότητα που συλλέγεται.
 2. Επιθεωρούμε τα μελίσσια για την κατάσταση της βασίλισσας, την ποσότητα και την ποιότητα του γόνου, την παρουσία εχθρών και ασθενειών και τέλος την ύπαρξη βασιλικών κελιών σμηνουργίας.
 3. Αν διαπιστώσουμε κάποια πάθηση, κάνουμε τους κατάλληλους χειρισμούς.
 4. Κρατάμε καθαρό τον πυθμένα της κυψέλης.
 5. Όπου χρειάζεται, κάνουμε διεγερτική τροφοδότηση.
-

6. Ενισχύουμε τα αδύνατα μελίσσια, παίρνοντας σφραγισμένο γόνο από μελίσσια δυνατά και υγιή.
 7. Προβαίνουμε στις διαδικασίες πρόληψης της σμηνουργίας, ιδιαίτερα σε μελίσσια δυνατά, με πολύ πληθυσμό. Αν διαπιστώσουμε βασιλικά κελιά σμηνουργίας, προβαίνουμε σε καταστολή αυτής ή, επειδή ούτως ή άλλως είναι μια διαδικασία επίπονη και αμφιβόλου επιτυχίας, έχουμε το νου μας για να συλλάβουμε τον αφεσμό.
 8. Τώρα είναι η κατάλληλη περίοδος για να αντικαταστήσουμε τις γερασμένες ή ελαττωματικές βασίλισσες, κάνοντας βασιλοτροφία.
 9. Σε δυνατά και υγιή μελίσσια τοποθετούμε γυρεοπαγίδες για να χρησιμοποιήσουμε τη γύρη στην παρασκευή υποκατάστατων γύρης.
 10. Κάνουμε τους κατάλληλους χειρισμούς για να επεκτείνουμε τη γονοφωλιά.
-

11. Αντικαθιστούμε τα παλιά πλαίσια με φύλλα κηρήθρας ή κτισμένες κηρήθρες.
 12. Κάνουμε χωρισμό των μελισσιών για να τα πολλαπλασιάσουμε. Αν χωρίσουμε μια κυψέλη στα δύο, το νέο μελίσσι που δεν έχει βασίλισσα θα φτιάξει σύντομα και έτσι θα αποκτήσουμε ένα νέο μελίσσι.
 13. Δίνουμε προσοχή στους ψεκασμούς που γίνονται στους οπωρώνες για να μην έχουμε απώλειες μελισσών.
 14. Λαμβάνουμε μέτρα για τις σφήκες, σε περιοχές που υπάρχει πρόβλημα. Η καταπολέμηση πρέπει να γίνει την άνοιξη με παγίδες, όταν υπάρχουν μόνο βασίλισσες-σφήκες. Αν καταπολεμηθούν αυτές, δε θα υπάρξει πρόβλημα.
 15. Οι σημαντικότερες μελιτοφορίες της άνοιξης είναι: ακακία, ανοιξιάτικο πεύκο, δάφνη, βερικοκιά, δαμασκηνιά, βυσσινιά, κερασιά, μηλιά, λαδανιά, σινάπι, εσπεριδοειδή, θρούμπι, παλιούρι, παπαρούνα, φακελωτή.
-

Γ.ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

1. Ενώνουμε τα αδύνατα μελίτσια με δυνατά ή ακόμα και δυνατά μεταξύ τους για να πάρουμε μεγαλύτερη παραγωγή.
 2. Αρχίζουμε διεγερτική τροφοδότηση 5-6 βδομάδες πριν την έναρξη της κύριας ανθοφορίας για να διεγείρουμε την παραγωγή γόνου. Προσοχή! Αν ταΐσουμε κοντά στην έναρξη της κύριας ανθοφορίας, αυτό θεωρείται νοθεία.
 3. Προσθέτουμε ορόφους για να δώσουμε χώρο στα μελίτσια να αποθηκεύσουν μέλι.
 4. Λίγο πριν την έναρξη της μελιτοφορίας, τοποθετούμε βασιλικά διαφράγματα για να κρατήσουμε τη βασίλισσα μακριά από τον μελιτοθάλαμο.
 5. Αποφυγή θεραπείας των μελισσιών αυτή την περίοδο.
-

6. Προσοχή στις επιθεωρήσεις όταν δεν υπάρχουν μελιτοφορίες για να μην προκληθεί λεηλασία.
 7. Μεριμνούμε ώστε οι αποθηκευμένες κηρήθρες να μην προσβληθούν από κηρόσκωρο.
 8. Αντιμετωπίζουμε το λεγόμενο 'κενό ανθοφορίας', που αφορά στον περιορισμό των ανθοφοριών τον Αύγουστο. Τροφοδοτούμε διεγερτικά με σιρόπι για να αυξηθεί η ωοτοκία της βασίλισσας ή μεταφέρουμε τα μελίσσια σε περιοχή με ανθισμένα φυτά. Συνήθως τα μελίσσια έχουν αρκετή γύρη, ώστε να μη χρειάζονται τροφοδότηση.
 9. Οι ανθοφορίες που δίνουν παραγωγή μελιού αυτήν την περίοδο είναι κυρίως θυμάρι, βαμβάκι και έλατο, ακολουθούν βελανιδιά, ευκάλυπτος, καστανιά και ηλίανθος, ενώ υπό συνθήκες παράγεται και μέλι από γλυκάνισο, πολυκόμπι και φλαμουριά. Υπάρχουν και άλλες ανθοφορίες που βοηθάνε τα μελίσσια να αντεπεξέλθουν τη δύσκολη περίοδο του Αυγούστου, όπως η αγριοσουσαμιά, το δενδρολίβανο, η λεβάντα, το λιγούστρο, η λυγαριά και η φακελωτή.
-

Δ. ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

1. Στη μελιτοφορία του πεύκου μεταφέρουμε πάντα διώροφα και δυνατά μελίσσια. Επειδή οι μέλισσες δε συλλέγουν γύρη, τροφοδοτούμε με υποκατάστατο γύρης για να μη σταματήσει η ωοτοκία της βασίλισσας.
 2. Αντικαθιστούμε τις ελαττωματικές βασίλισσες και μεριμνούμε ώστε όλα τα μελίσσια να έχουν αρκετό γόνο και να εισέλθουν στο χειμώνα με νέες μέλισσες.
 3. Αν τα μελίσσια δεν έχουν μέλι, τροφοδοτούμε με σιρόπι, ενώ παρέχουμε και υποκατάστατο γύρης αν δεν έχουν γύρη.
 4. Συνενώνουμε τα αδύνατα μελίσσια. Ειδικά στη μελιτοφορία του πεύκου, ενίοτε συνενώνουμε και δυνατά μελίσσια για μεγαλύτερες αποδόσεις.
-

5. Οι κύριες μελιτοφορίες για τις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας αυτή την περίοδο είναι το πεύκο και το ρείκι. Εκτός από αυτές, υπάρχουν κάποιες που βοηθάνε τα μελίσσια να αντιμετωπίσουν την παύση της νεκταροέκκρισης του καλοκαιριού, αφού είναι ανθισμένα νωρίς το φθινόπωρο. Αυτά είναι η χαρουπιά και το πολυκόμπι. Άλλα φυτά που βοηθάνε τα μελίσσια αυτήν την περίοδο είναι το αλμυρίκι, το αρκουδόβατο, ο κισσός, η κουμαριά και η μουσμουλιά.

Ε. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

1. Τοποθετούμε τις κυψέλες πάνω σε βάση για να αποφεύγεται η υγρασία. Επίσης, τοποθετούμε διαφράγματα στην είσοδο των κυψελών για να μη μπουν μύδια ποντίκια.
 2. Βάζουμε πέτρες πάνω στα καπάκια των κυψελών για να μην τις πάρει ο αέρας.
 3. Προετοιμάζουμε το μελισσοκομικό υλικό για την επόμενη χρονιά.
-